

СТАРΟΣЛОВ'ЯНІЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ВІД СЕМАНТИКИ ДО СТИЛЮ

Корнієнко С. І.

Бердянський державний педагогічний університет

kornienkosvetlana17@gmail.com

Ключові слова:

лексика, лексичні старослов'янські,
семантична структура мови, стилістичні
засоби

У статті подано системну характеристику старослов'янських як компонентів лексичної та стилістичної систем української мови. За результатами попередніх досліджень на матеріалі художніх творів зачинателів нової української літератури здійснено огляд старослов'янських та з'ясовано їх роль у становленні нової української літературної мови.

Одним із продуктивних шляхів поповнення лексичного складу української мови були і залишаються старослов'янські. У своїх попередніх дослідженнях ми приділили увагу докладному вивченню процесів їх функціонування та розвитку, а робота над семантичною структурою старослов'янської лексики в українській мові дозволила виявити типологічні особливості входження її в мову. Старослов'янські найчастіше виконують стилістичну функцію в мовленні, саме тому ми визначали можливості їх стилістичного використання через структурно-семантичний і стилістичний аналіз старослов'янської лексики. Це дозволило розширити систему вивчення старослов'янських лексичних одиниць і лексичного складу української мови загалом.

Над вивченням лексичної системи працювали І. Білодід, В. Бородін, В. Ващенко, В. Русанівський, Л. Булаховський, Р. Цейтлін, М. Станівський, М. Толстой, І. Огієнко, О. Леута, М. Жовтобрюх, І. Павлова, П. Плющ, Ю. Шевельов, О. Потєбня, В. Виноградов, М. Покровський, М. Кочерган, Л. Іванова та ін.

У 2017 році в Софійському університеті імені Святого Климента Охридського було представлено монографію доктора Албени Стаменової "История лексических древнеболгаризмов в украинском литературном языке", дисертацію за цією ж темою авторка захистила у 2003 році. Представлена книга є першим у болгарській лінгвістиці (претендує на те, що й в усій славистиці) досвідом щодо узагальненого монографічного дослідження староболгарського шару лексики в українській літературній мові в процесі її історичного розвитку.

Мета нашої роботи – представити в узагальненому вигляді те, які лексичні елементи запозичено зі старослов'янської мови та як вони засвоювалися українською мовою. Поставлена мета передбачає виконання таких *завдань*: розглянути семантичний склад запозиченої зі старослов'янської мови лексики; з'ясувати мету запозичення старослов'янських; окреслити функціональний статус старослов'янських елементів у лексичній системі української мови.

Актуальність теми визначається тим, що вивчення старослов'янських як компонентів лексичної та стилістичної систем української мови, розгляд їх

місця в художніх творах зачинателів нової української літератури і становленні нової української літературної мови на сьогодні є недостатнім. У нашій монографії "Лексичні старослов'янські в українській літературній мові XIX століття (семантичний і стилістичний аспекти)" вперше здійснена спроба в повному обсязі розглянути старослов'янські, уведені в художній обіг письменниками позаминулого століття. Старослов'янські представлені у двох аспектах: семантичному і стилістичному, що допомагає сприймати їх як функційні компоненти художнього тексту.

Встановлення корпусу запозичень було здійснено нами на основі обстеження художніх текстів, словників мови Т. Шевченка, Г. Квітки-Основ'яненка, матеріалів "Словаря української мови" за ред. Б. Грінченка та "Полного церковно-славянського словаря" Г. Дьяченка. Було використано дані цих джерел як показник функціонування старослов'янських у творах художнього стилю XIX ст. Запозичення тісно пов'язане із дією зовнішніх чинників розвитку мови: мова виражає контакти між її носіями, що неможливо у випадку зі старослов'янською мовою, оскільки вона ніколи не була засобом комунікації. Запозичені явища виникають під впливом зовнішніх щодо мови факторів і вступають у взаємодію із мовними одиницями мови-запозичувача, зазнаючи змін, зумовлених вже внутрішніми чинниками.

Отже, у процесі запозичення відбито взаємодію зовнішніх і внутрішніх законів розвитку мови. У результаті перетворень під впливом внутрішніх законів запозичені слова органічно входять до мови-запозичувача, залишаються на периферії або з часом вилучаються.

Адаптація до нових умов функціонування в лексичній системі мови відбувається поступово, відповідні слова починають відшукувати своє місце, Запозичення проходить кілька етапів входження в мову. Так, С. Семчинський визначає, по-перше, дифузний стан, за якого та чи інша одиниця або група слів відшукує місце, яке вона могла б зайняти. При цьому в мові-реципієнті наявна конкуренція і диференціація значень запозичених слів щодо "рідних". Іншомовні одиниці з різним оцінним

конотатом або близькі поняття можуть позначати ті самі явища з додатковими відтінками значення. Наступний етап входження запозиченої одиниці – це її закріплення в мовній системі – освоєння фонетичне, граматичне й семантичне. Нарешті, іншомовне слово може розвивати нове значення в мові-реципієнті (виникає нова полісемія, омонімія), а також втрачати асоціативні зв'язки із мовою-джерелом і навіть зі своїм етимологом [6, с. 8].

Спостереження за семантичним статусом запозичених старослов'янizmів і порівняння їх семантичного обсягу відповідно до даних “Полного церковно-славянського словаря” Г. Дьяченка з фактами вживання їх у художніх текстах письменників XIX ст. і фіксацією в словнику Б. Грінченка та словниках мови творів Т. Г. Шевченка й Г. Ф. Квітки-Основ'яненка дозволяють розподілити виявлені старослов'янizми відповідно до семантичних процесів, що супроводжували їх входження в українську мову, на чотири групи: запозичення без семантичних змін, запозичення з розширенням семантики, запозичення зі звуженням семантики, запозичення з повним переосмисленням значення.

Переосмислення, звуження чи розширення значення старослов'янizmів відбувалися не лише у творах письменників саме XIX ст. Семантичні трансформації старослов'янських лексем могли бути і раніше, в період їхнього усного чи книжного запозичення. У цій роботі вони зафіксовані станом на XIX ст., що припадає на основну частину періоду формування нової української літературної мови.

Старослов'янizми, які *зберегли структуру лексичного значення* й семантичний обсяг слова загалом, для зручності викладу представлені тематичними групами, що дасть можливість зробити висновки про те, які семантичні поля (групи) були доповнені старослов'янськими лексемами і з яких причин. Передусім це власні імена, які прийшли в нашу мову з грецької, давньоєврейської, латинської чи інших мов через старослов'янське посередництво, адаптувалися в мові старослов'янській і вже в оновленій формі засвоєні українською мовою, де також продовжували асимілювати. 72 % власних імен – старослов'янizми грецького походження. У загальні підрахунки ми включили три власних імені, які є старослов'янizмами – *Млада, Андріан, Борис*, і три кальки з грецької – *Віра, Надія, Любов*, оскільки походження зі старослов'янської мови та її посередництво під час запозичення цих імен не викликають сумнівів.

Серед імен Сина Божого дві церковнослов'янські кальки з грецької – *Спас, Спаситель*, одне запозичення зі старослов'янської мови – *Вседержитель*, одне опосередковане з грецької через старослов'янську мову запозичення – *Месія*. Власні імена виконували номінативну функцію. Лексеми *Месія, Спас* служили назвами Сина Божого і в той же час мали стилістичні синоніми – *Спаситель, Вседержитель*.

Серед особових назв та міфологем подаємо такі тематичні групи: найменування служителів церкви, назви пророків, євангелістів, назви найвищих

державних осіб та наставників, інші назви осіб, міфологеми. Наприклад, *Архієрей* – архиєреи. “Архієрей. Запозичено через церковнослов'янську мову з грецької “первосвященник, утворене від іменника *священник*, похідного від *священний, чудовий, сильний* [1, I, с. 90]. “Архієрей начальник над священниками, вищий чинь церковной ієрархії Христовой церкви” [5, с. 24].

Отже, тематична група ‘особові назви та міфологеми’ має власне старослов'янські слова (9) – *благовіститель, благочинний, вождь, воїн, волхв, лицемір, обличитель, пастир, прозорливець*, опосередковані запозичення з грецької (12) – *архангел, архієрей, василіск, диякон, єпископ, калугер, кесар (цісар), месія, митрополит, паламар, пастир, пресвітер*. Одні з них стали назвами нових понять служителів церкви: *архієрей, диякон, єпископ, калугер, митрополит, паламар, пастир, пресвітер*; назви пророків, євангелістів: *волхв, прозорливець*; назви найвищих державних осіб та наставників: *вождь, цісар*; інші назви осіб: *воїн, лицемір*; інші вживалися як стилістичні синоніми до вже наявних назв: *благочинний, благовіститель, благодітель, благоприятель, обличитель*.

Абстракти-старослов'янizми, що фіксовані у творах письменників XIX ст., представлені здебільшого іменниками і подаються в таких тематичних підгрупах: душевний та фізичний стан людини, стосунки між людьми та їх наслідки, особисті якості людини, акти мовлення.

Більшість абстрактних назв поповнила лексичний склад української мови, заповнила лакуни, які до запозичень не були заповнені власними словами. Це такі старослов'янizми: *благодать, немоці, перелюб, презирство, доблесть, лицемірство* (вони й сьогодні в нашій мові є і вже не видаються старослов'янizмами). Решта слів – це старослов'янizми, які використовуються зі стилістичною настановою: *блаженство, надежда, брань, вражда, іго, крамола, омраза, отмищеніє, покаяніє, послушаніє, милосердіє, целомудріє, глагол, глаголаніє, здравіця*. Характерним для абстрактів є те, що всі лексеми – старослов'янські.

Лексеми, з яких складається тематична група “назви понять релігійної та церковної сфери”, становлять переважно опосередковані запозичення з грецької мови через старослов'янську (15) – *алілуя, амінь, євангеліє, камілавка, карнавка, келія, клір, літургія, мінея, псалом, псалтир, тартар, ікона, іконостас, крилас*, власне старослов'янські слова (5) – *благовіст, власяниця, воздух, посланіє, храм*; кальки (1) – *собор*.

Назви рослин включають 5 лексем, з яких 3 – старослов'янizми: *злак, кориця, плевели*, 2: запозичені з грецької мови через церковнослов'янське посередництво – *крин, мигдаль*.

Назви індивідуальної семантики включають 16 лексем, з них власне старослов'янські (8) – *вертоград, время, вретіще, кладязь, печера, опріснок, чрево, чересла*, опосередковані запозичення з грецької (5) – *аромат, драхма, кад, трапеца, онікс*, із середньогрецької (1) – *красовуля*, запозичене з грецької через посередництво старослов'янської і

латинської (1) – *аметист*, запозичене через посередництво церковнослов'янської і західноєвропейських мов з грецької і латинської (1) – *мрамор*. У творах українських письменників XIX ст. засвоєно всі слова, але з досить обмеженою активністю вжитку.

Значення представлених прикметникових та прислівникових назв збережені при вжитку в українській мові й є стилістичними синонімами до українських слів. Власне старослов'янські слова (12) – назви ознак предметів і дій: *грядущий, добровонний, драгий, животворящий, присносущий, трисвятий, воістину, всує, доколі, непремінно, ноцно, паче*, кальки з грецької (2) – *милосердий, православний*, опосередковане запозичення з грецької (1) – *високосний*.

Серед слів на позначення дій та процесів виділяємо такі *тематичні групи*: назви на позначення конкретних дій, актів мовлення з певною метою, сприймання органами чуття, переміщення в просторі, вираження почуттів, емоціонального стану та впливу на нього, дій з їх оцінкою, ставлення до когось (чогось). З розглянутих слів власне старослов'янські (24), зафіксовані в художніх текстах, словниках мови письменників, в етимологічному словнику української мови, а саме: *витати, віцати, вняти, возвеличити, возвіститися, возгласити, воцаритися, враждати, гласити, гнушатися, ізбавити, ісповідати, ісполнити, нарождати, отверзати, претити, присікати, приобрісти, прозрівати, трапезувати, хранити*, кальки з грецької (2) – *благоговіти, приставитися*.

Складових частин слів, що мають церковнослов'янське походження – 6: з них 5 запозичені з церковнослов'янської мови: *воз-(вос-), все-, пред-, преж-, през*, 1 – з грецької через старослов'янське посередництво: *архі-*.

Старослов'янські, які *розширили структуру лексичного* значення, розподілено за тематичними групами у тій же послідовності, що й старослов'янські, що зберегли своє семантичне значення в мові творів XIX ст. У даному семантичному розряді перелічено лексеми, у яких кількість значень збільшилась, тому застосовано компонентний аналіз, суть якого полягає в розщепленні значення слова на його елементарні смисли (семи).

На позначення осіб чи вигаданих створінь з 19 лексем 15 мають старослов'янське походження: *владика, владичиця, враг, еретик, зодчий, лицедій, оглашений, предок, предтеча, пророк, пророчиця, раб, раба (рабиня), супостат, чадо* і 4 слова запозичені ще в давньоруську мову з грецької через старослов'янське посередництво: *апостол, демон, диявол, патріарх*. Усі слова збереглися в українській мові XIX ст., розширили свої значення і стилістичні можливості завдяки переносному вживанню, розвитку образності.

Наприклад, “*Предок* – прь’дкъ”. “*Предок* – запозичення з церковнослов'янської мови; цсл. прь’дкъ є похідним від прь’дъ “перед” і означає букв. “той, хто жив попереду, раніше” [1, IV, с. 560]. “*Предок*. Предок. З предків хазяїн. Мнж. 67. Ви,

жидове, Христа замучили – Не ми, Маріє, то наші *предки*. Чуб. III. 353” [8, III, с. 404]. Перше значення – старший родич: “В бібліотеці, повній старих книжок, висять портрети поважних *предків*” [4, с. 154]. Друге значення – попередники сучасних поколінь: “Архімед убитий був рукою невігласа, не встигнувши теорему докінчити. Але за рік чи, може, за сто рік, знайшлась рука, що дописати зуміла ту теорему. І ніхто не скаже, де діло *предка*, де потомка праця, – вони злились в єдину теорему” [10, II, с. 97]. Простежується втрата специфікації денотата, розширення його. Наведені приклади показують, що однозначне слово розвинулося у двозначне так: “попередник з роду” — “попереднє покоління взагалі”.

Назви абстрактних понять, що розширили свою семантику ми виявили всього два: *благо та істина*, а от назв понять церковної сфери 12, з них – 5 власне старослов'янські: *елей, жертва, моці, треба, Тройця*, 6 – запозичень з грецької: *ідол, ересь, канон, осанна, смирна, тропар*, запозичення з середньогрецької: *лампада*.

З усіх лексем з розширенням семантики 25 залишилися за позатематичним розподілом, з них: 14 – власне старослов'янські – *аз, виноград, жезл, шлем, ланіта, член, небеса, попелище, азбука, глава, прах, пучина, поприще, злато*; 9 – старослов'янські грецького походження – *дракон, лепта, планета, саван, грамота, історія, йота, санфир, смарагд*; 1 – запозичено з грецької мови через старослов'янське та італійське посередництво – *сандалія*; 1 – через старослов'янську мову запозичено з тюркської (булгарської) мови – *бісер*. Засвоєні українською мовою XIX ст. старослов'янські розширили семантичний обсяг за рахунок розвитку багатозначності, шляхом переростання образного вживання в переносне.

Назви ознак предметів і дій старослов'янського походження, що в українській мові розширили свої значення – 11 і всі вони є власне старослов'янськими – *благий, благословенний, благочестивий, вражий, істинний, праведний, преподобний, пресловутий, приятний, суций, єлико*. Тематична група назви, що позначають дію, представлена лексемами, з яких старослов'янських 8: *благовістити, благословити, воскреснути, жертвувати, знаменуватися, наустити, начертати, облачити*; запозичене із середньогрецької через посередництво старослов'янської 1 – *канархати*.

Старослов'янські зі звуженим значенням представлені у кількості 24 розглянутих лексем, з яких 18 – власне старослов'янські: *агнець, глас, єдин, зачатіє, сонм, благо, благоволенє, царствіє, триклятий, отрок, стража, град, капище, благоволити, внутишати, глаголати, прозябати, розтлівати*; запозичень з грецької мови через посередництво старослов'янської – 5: *пролог, аспид, ігумен, ірод, ад*; слово *дерево* є фонетичним варіантом слова *дерево*, що утворився під впливом старослов'янської та західнослов'янських мов.

Не всі значення старослов'янських реалізовано в творах художньої літератури XIX ст. Це закономірне явище: при запозиченні слово входить не з усіма

значеннями, а з тими, яких бракувало. Інші були непотрібні, бо виражалися власними засобами. Крім того, старослов'янські слова часто ставали синонімами до власне українських лексем, їх запозичували, бо вони несли експресію, до того ж була традиція використовувати старослов'янські мови в духовній сфері слова, що викликало асоціацію з церквою, релігійною мораллю, приписами тощо.

Переосмислених лексем старослов'янської мови українська мова засвоїла 20: *благовіщення, благородіє, вознестися, всемирна, домочадець, достойний, дци (дщери), євреї, забвеніє, іудеї, кромішній, маститий, нашестя, облако, окаянный, празник, престол, пристанище, хранитель, сугубий, токма*. Усі вони, окрім *євреї* та *іудеї* (з грецької), є власне старослов'янськими. Переосмислення їх сталося внаслідок втрати внутрішньої форми, тобто деетимологізації. Наприклад, *Пристанище* – пристанище. “Пристанище, ожерельє, шнурок; кружок; пристань, убежище, место отдохновения” [5, с. 502]. У словнику Г. Дьяченка простежується розвиток значення слова, що було часто вживаним в Біблії. В українських текстах ХІХ ст. запозичену лексему вжито лише в шостому значенні – “місце відпочинку”: “*Пристановице. Пристанище*. Нема йому пристановища, ніхто його не приймає” [7, III, с. 441]. “[Наталка:] Петре! Петре! Де ти тепер? Може... проклинаєш Наталку, що через неї утерав пристанище” [3, с. 98].

Окремі слова є фразеологічно зв'язаними – поза фразеологізмом не вживаються. Наприклад, *Кромішний* – кромішний. “Кромішний. Очевидно, запозичення зі старослов'янської мови кромештьнь “зовнішній” похідне від кромє “зовні”, є, можливо, калькою грецького “зовнішній, крайній, граничний” [1, IV, с. 102]. “Кромішний = внішний, наружный” [5, с. 272]. “І сниться їм, бідним (черв'якам), у п'ятмі *кромішний*: Десь сонце горить у всім чарі весни” [9, II, с. 37]. Значення старослов'янської лексеми,

закладене в основу назви, стерлося, унаслідок деетимологізації сталося переосмислення слова, що є фразеологічно зв'язаним – “непроглядна тьма”.

Не можна обійти *лексеми, стилізовані під старослов'янські*, оскільки, хоч їх і невелика кількість, вони завжди мають певне стилістичне забарвлення. Наприклад, *Благовонний*. “Благовоніє = благоуханіє” [2, с. 39]. “*Благовонний*. Запашний. Святая, праведная мати, Подай души убогій силу, Щоб огненно заговорила, щоб слово пламенем взялось, Щоб людям серце розтопило, Щоб по утробі розлилось, Як *благовоннее* кадило, І рідні душі освятило П 466. В” [10, I, с. 31]. Слово зберігає значення ‘запашний’, є синонімом до *благоуханный, добровонний*.

За нашими спостереженнями, зберегли своє значення при запозиченні в українську мову 143 старослов'янські (53%), розширили семантику за рахунок розвитку переносних значень 78 (31%), звужили семантичний обсяг 24 (9%), запозичені з переосмисленням 20 (7%). Стилізованих або словотворчих старослов'янських у досліджених текстах виявлено у кількості 36 лексем. За значенням – це переважно назви конкретних дій, актів мовлення з певною метою та найменування почуттєвих та емоційних виявів. Усі вони мають відповідники в українській мові ХІХ ст., але були запозичені зі старослов'янської мови або створені штучно як стилістичний засіб.

Отже, старослов'янські служать засобом поповнення лексичного складу української мови, розвитку семантичної структури старослов'янської лексики в українській мові, що дає змогу виявити типологічні особливості їх входження в мову, займають важливе місце в стилістичній системі нашої мови – урізноманітнюють і сприяють розвитку стилістичних засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / редкол.: О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін. Київ : Наукова думка, 1982. Т. 1. 632 с.; 1985. Т. 4. 656 с.
2. Корнієнко С. І. Лексичні старослов'янські в українській літературній мові ХІХ століття (семантичний і стилістичний аспекти) : монографія. Донецьк : Восток, 2010. 166 с.
3. Котляревський І. П. Твори : в 2 т. Київ : Вид-во АН УРСР, 1952. Т. 1. 496 с.
4. Коцюбинський М. М. Вибрані твори. Київ : Дніпро, 1984. 505 с.
5. Полный церковно-славянский словарь (со внесением въ него важнейших древне-русскихъ словъ и выражений) / сост. Священникъ магистръ Григорій Дьяченко. Москва : Типография Вильде, 1900, 1120 с.
6. Семчинський С. В. Шляхи збагачення лексики. Львів : Вид-во Львівськ. ун-ту, 1963. 63 с.
7. Словарь української мови : в 4 т. / упоряд. з додатком власного матеріалу Б. Грінченко. Київ. : Наукова думка, 1996. Т.1. 496 с. ; Т.2. 588 с. ; Т. 3. 516 с.; Т. 4. 616 с.
8. Словник мови творів Т. Г. Шевченка : в 2 т. Київ : Наукова думка, 1964. Т.1. 484 с.; Т. 2. 566 с.
9. Українка Леся. Твори : в 2 т. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 1. 608 с.; 1987. Т. 2. 728 с.
10. Франко І. Я. Твори : в 2 т. Київ : Дніпро, 1981. Т. 1. 533 с. ; Т. 2. 495 с.

OLD SLAVISMS IN THE UKRAINIAN LANGUAGE: FROM SEMANTICS TO STYLE

Korniienko S. I.

Berdyansk State Pedagogical University

The article provides a system description of Old Slavisms as components of the lexical and stylistic systems of the Ukrainian language. According to the results of previous studies on the material of works of fiction of the founders of the new Ukrainian literature, a review of Old Slavisms was carried out and their role in the formation of the new Ukrainian literary language was revealed.

Old Slavisms were and still are one of the productive ways of replenishing the lexical composition of the Ukrainian language. In our previous studies, we paid attention to a detailed study of the processes of their functioning and development, and the work on the semantic structure of the Old Slavic vocabulary in the Ukrainian language revealed the typological peculiarities of its entry into the language.

Old Slavisms often perform a stylistic function in speech, which is why we have identified the possibilities of their stylistic use through a structural and semantic as well as a stylistic analysis of the Old Slavic vocabulary. This made it possible to expand the system of study of the Old Slavic lexical units and the lexical composition of the Ukrainian language as a whole.

The aim of our work is to present in a generalized way what was borrowed from the Old Slavic language, and how all this developed in the Ukrainian language. The set out aim provides the completion of the following tasks: to consider the semantic composition of the vocabulary borrowed from the Old Slavic language; to find out the purpose of borrowing Old Slavisms; to outline a functional status of the Old Slavic elements in the lexical and partly phraseological system of the Ukrainian language.

The relevance of the topic is determined by the fact that the study of Old Slavisms as components of the lexical and stylistic systems of the Ukrainian language, consideration of their place in the works of the founders of the new Ukrainian literature and the formation of the new Ukrainian literary language is an important problem for Ukrainian linguistics. In the monograph *Lexical Old Slavisms in the 19th-Century Ukrainian Literary Language (Semantic and Stylistic Aspects)*, for the first time, an attempt was made to fully consider the Old Slavisms introduced in the works of literature by the writers of the century before last. Old Slavisms are presented in two aspects: a semantic and stylistic ones, which helps to perceive Old Slavisms as functional components of a literary text.

The ascertainment of the body of borrowings was carried out by us on the basis of a survey of literary texts and language dictionaries of T. H. Shevchenko, H. F. Kvitka-Osnovianenko, the materials of the Dictionary of the Ukrainian language, edited by B. Hrinchenko and the Full Church Slavic Dictionary by H. Diachenko. The data of these sources were used as an indicator of the functioning of Old Slavisms in the works of the literary style of the 19th century.

Borrowings are closely linked to the action of the external factors of language development: language expresses contacts among its speakers, which was not the case with Old Slavic because it was never a medium of communication. The borrowed phenomena arise under the influence of factors external to a language and interact with the linguistic units of the recipient language, undergoing changes, caused, in this case, by internal factors.

Therefore, the process of borrowing reflects the interaction of external and internal laws of a language development. As a result of transformations under the influence of internal laws, the borrowed words naturally enter the recipient language, remain on the periphery, or are removed in due course.

Key words: vocabulary, lexical Old Slavisms, semantic structure of language, stylistic means.